

فصلنامه مدیریت دولتی تطبیقی | سال دوم | دوره ۲ | شماره ۲

Ranking of strategies to Anti-Corruption in Public Institutions of I.R.Iran

Mostafa Rnjbar Kabutarkhani^{ID}

PhD in Public Administration, Faculty of Management, Kharazmi University, Tehran. Iran

Saeed Zarandi^{ID}*

Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran. Iran.

DOI: 10.22098/cpa.2024.15398.1046

Abstract

Context and Purpose: The fight against administrative corruption is one of the main concerns of all the countries of the world, which has been of interest for a long time. The present study was compiled with the aim of ranking the strategies to fight against administrative corruption.

Methodology: The research method is descriptive-survey and its research population is the experts of the Ministry of Interior, Ministry of Industry, Mining and Trade and Ministry of Justice, and 25 experts were selected through two purposive and snowball methods. The method of data collection was the questionnaire of pairwise comparisons, and the data were analyzed and prioritized through the Analysis Hierarchy Process(AHP) method and Super decision software.

Findings: Among the categories of prevention, the growth of moral values; among the categories of organizing, organizing the political system and accountability, and among the categories of monitoring and dealing, effective supervision has a higher priority.

Conclusion: Although all the main and sub-categories of the pattern of fighting against administrative corruption are important in Iran, focusing on the priority and important category facilitates the path of fighting against administrative corruption in Iran and accelerates its objective and concrete results.

Keywords: Corruption; Administrative Integrity; Anti-Corruption Strategy; Analytical Hierarchy process (AHP).

* Corresponding Author: Saeed_zarandi@atu.ac.ir. <https://orcid.org/0000-0002-6194-8765>

How to Cite: Zarandi, S., Kabutarkhani, M.R., (2024). Ranking of strategies to Anti-Corruption in Public Institutions of I.R.Iran. *Comparative Public Administration Quarterly*, Volume2 (Issue2), PP 1-18. DOI: 10.22098/cpa.2024.15398.1046

Extended abstract

Context and Purpose: The fight against administrative corruption is one of the main concerns of all the countries of the world, which has been of interest for a long time. Various researches have been conducted in this field, and the researchers, after reviewing them, chose the comprehensive pattern of fighting corruption based on the native environment of Iran for investigation, but the shortcoming of this pattern is that the importance of each of them is not clear. The present study was compiled with the aim of ranking the strategies to fight against corruption.

Methodology: The research method is descriptive-survey and its research population is the experts of the Ministry of Interior, Ministry of Industry, Mining and Trade and Ministry of Justice, and 25 experts were selected through two purposive and snowball methods. The method of data collection was the questionnaire of pairwise comparisons, and the data were analyzed and prioritized through the Analysis Hierarchy Process(AHP) method and Super decision software.

Findings: Among the categories of the prevention dimension, the growth of moral values is the first priority and the promotion of people's capacities is the second priority. Organizing is another dimension of the fight against administrative corruption. Organizing means that plans and actions should be in such a way as to organize the existing situation. The first and most important issue from the point of view of the experts in terms of organization is to organize the state of the political system and the current accountability of the country. In the political atmosphere of the country, there is no healthy competition between political groups. From the perspective of experts, effective supervision has been recognized as more important than the judicial system. Civil supervision is the most important among the categories of effective supervision.

Conclusion: Although it is better to fully implement and execute this pattern based on its process structure, paying attention to the main and priority categories accelerates targeting and result-oriented struggles in this field. In other words, focusing on priorities will bring short-term results and long-term effects and inclusiveness.

رتبه بندی راهبردهای مبارزه با فساد اداری در نهادهای دولتی

جمهوری اسلامی ایران

مصطفی رنجبر کبوترخانی^{ID}

دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

سعید زرنندی^{ID}

استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۵/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۲۸

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۱-۱۸

چکیده

زمینه و هدف: مبارزه با فساد اداری یکی از دغدغه‌های اصلی تمامی کشورهای جهان است که از دیرباز تاکنون مورد توجه است. پژوهش حاضر با هدف رتبه بندی و اولویت بندی راهبردهای مبارزه با فساد اداری تدوین شده است.

روش شناسی: روش پژوهش توصیفی-پیمایشی است و جامعه آماری آن را خبرگان وزارت کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت و نیز وزارت دادگستری تشکیل می دهند و تعداد ۲۵ خبره از طریق دو روش هدفمند و گلوله‌برفی انتخاب شدند. روش گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه مقایسات زوجی بوده است و از طریق روش تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) و نرم‌افزار Super decision داده‌ها تحلیل و اولویت‌بندی شده‌اند.

یافته‌ها: در میان مقوله‌های بعد پیشگیری، رشد ارزش‌های اخلاقی؛ در میان مقوله‌های بعد ساماندهی، ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی و در میان مقوله‌های بعد نظارت و برخورد، نظارت کارآمد از اولویت بالاتری نسبت به دیگر مقوله‌ها برخوردار است.

نتیجه‌گیری: اگرچه کلیه مقوله‌های اصلی و فرعی الگوی مبارزه با فساد اداری در کشور ایران با اهمیت هستند، تمرکز بر مقوله‌های اولویت‌دار و بااهمیت مسیر مبارزه با فساد اداری ایران را تسهیل و نتایج عینی و ملموس آن را آشکار می‌سازد.

کلمات کلیدی: فساد اداری؛ سلامت اداری؛ راهبرد مبارزه با فساد؛ تحلیل (AHP)

۱. مقدمه

فساد یکی از مهم‌ترین مسائلی است که دنیا با آن مواجه است. این پدیده به قدری گسترده است که همه کشورهای سراسر جهان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Schram et al., 2022; Köbis et al., 2019). تجربه‌های به دست آمده از کشورهای مختلف نشانگر آن است که فساد امری پیچیده، پنهان و متنوع است و از این رو مبارزه با آن نیز باید مستمر، طولانی، منسجم و با برنامه ریزی دقیق و همه جانبه همراه باشد. فساد گسترده و عدم اعتماد به نهادهای سیاسی از مسائل رایج توسعه کشورها هستند که عمیقاً به هم مرتبط هستند (Beesley & Hawkins, 2022). در حقیقت، فساد در سطوح اداری و سایر بخش‌های جامعه مانند عفونت است که اگر به اندام و ساختار جامعه سرایت کند، اعضای آن را یک‌به‌یک فاسد کرده و از کار می‌اندازد و چه بسا گسترش این عفونت، کل پیکره جامعه را از بین ببرد. ریشه‌کن کردن فساد یکی از چالش‌های کلیدی است که جهان با آن مواجه است (Locatelli et al, 2017). البته، برخی از اندیشمندان معتقدند که ریشه‌کن کردن فساد، دور باطل است و تنها می‌توان از طریق مدل‌ها و استراتژی‌هایی آن را کاهش داد (Corrado & Rossetti, 2018).

امروزه فساد اداری و مالی به یک معضل جهانی مبدل شده و دولت‌ها آگاه‌اند که فساد باعث آسیب‌های بسیاری می‌شود و هیچ حد و مرزی هم نمی‌شناسد. معمولاً از نهادهای بخش دولتی انتظار می‌رود که با فساد مبارزه کنند؛ اما ممکن است در برخی اوقات، این نهادها بنا به دلایلی درگیر، و یا حتی به‌عنوان زمینه‌ای برای کمک به حفظ و شیوع فساد باشند (Lino et al, 2021). به هر صورت، فساد موجب انحطاط است، سیاست‌های دولت را در تضاد با منافع اکثریت قرار می‌دهد و باعث هدر رفتن منابع ملی می‌شود. فساد همچنین موجب ناکام ملدن تلاش‌های فقرزدایی، از بین رفتن سرمایه اجتماعی، و ایجاد بی‌انگیزگی و بدبینی در اجتماع گردیده، زمینه تضعیف روحیه افراد درستکار را فراهم می‌آورد (افضلی، ۱۳۹۱). چنین مواردی، تأثیرات سوء و منفی بر نهادهای دولتی دارد که آثار و پیامدهای آنها هم در کوتاه‌مدت و هم در بلندمدت، محسوس است (Chen et al, 2022).

آن چیزی که بعد از گذشت سال‌ها، مشاهده می‌شود این است که صرف استفاده از الگوهای بین‌المللی، نتوانسته موفقیت تدوین استراتژی‌ها یا تدوین الگوها را تضمین کند. همچنین، در رابطه با اندازه‌گیری، سنجش، الگوسازی و... اختلاف‌نظرهای بسیاری وجود دارد (Demir et al, 2022). آمار و اطلاعات و نتایج یافته‌های حاصل از تحقیقات و نظرسنجی‌های ملی و بین‌المللی از جمله سازمان شفافیت بین‌الملل و بانک جهانی حاکی از آن است که کشور ایران همانند بسیاری از کشورهای اسلامی علی‌رغم داشتن آموزه‌ها و تعالیم اسلامی، ارزشی و اخلاقی در زمینه فساد، در خصوص این مسئله از رتبه و جایگاه مناسبی برخوردار نیست و این امر نشانگر ضرورت انجام اقدامات و سیاست‌گذاری‌های کلان برای مبارزه با فساد و کاهش شکاف بین وضع موجود و وضع مطلوب است. بدین منظور الگوی مذکور برای رفع این مشکل طراحی گردید؛ اما به سبب گسترده بودن مؤلفه‌ها و شاخص‌ها باید ارجحیت نسبی هر یک از آن‌ها محاسبه گردد تا در اجرا بر حسب ارجحیت به مقوله‌ها و مولفه‌ها توجه شود. پژوهش‌های مختلفی در این زمینه انجام شده‌اند که محققان با مرور آنها، الگوی جامع مبارزه با فساد

اداری بر مبنای محیط بومی ایران را جهت بررسی برگزیدند اما نقیصه این الگو آن است که اهمیت هریک از آنها مشخص نیست. به عبارتی، اگرچه در الگوی مذکور ترتیب از پیشگیری شروع و به سازماندهی و نظارت ادامه می یابد، ولی در هر مرحله وزن هریک از مقوله‌ها مشخص نیست؛ بنابراین هدف از این پژوهش، تعیین اوزان و اهمیت مقوله‌های کلیدی در الگوی جامع مبارزه با فساد اداری است.

۲. پیشینه تحقیق

فساد معادل فارسی اصطلاح (Corruption) است. سازمان شفافیت بین‌الملل (Transparency International) به اختصار فساد را: "سوءاستفاده از قدرت اعطاء شده برای انتفاع شخصی" تعریف کرده است (زرندی، ۱۳۹۱: ۱۹). در قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب هفت آبان‌ماه سال ۱۳۹۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام، فساد را این‌گونه تعریف نموده است: "فساد عبارت است از هرگونه فعل یا ترک فعلی است که توسط هر شخص حقیقی یا حقوقی به صورت فردی، جمعی یا سازمانی که عمداً و باهدف کسب هرگونه منفعت یا امتیاز مستقیم یا غیرمستقیم برای خود یا دیگری، با نقض قوانین و مقررات کشوری انجام پذیرد یا ضرر و زیانی را به اموال، منافع، منابع یا سلامت و امنیت عمومی و یا جمعی از مردم وارد نماید نظیر رشوا، ارتشا، اختلاس، تبانی، سوءاستفاده از مقام یا موقعیت اداری، سیاسی، امکانات یا اطلاعات، دریافت و پرداخت‌های غیرقانونی از منابع عمومی و انحراف از این منابع به سمت تخصیص‌های غیرقانونی، جعل، تخریب یا اختفاء اسناد و سوابق اداری و مالی". فساد، انواع و سطح مختلفی را دارد و ممکن است دامنه‌های سیاسی، دولتی، اداری، کسب‌وکار، منابع انسانی و... را داشته باشد (Vasconcelos & Cavique, 2022).

در واقع فساد موجب نابرابری بیشتر، عدم اعتماد یا از بین اعتماد و افزایش فقر می‌شود و در نتیجه رفاه را تحت تأثیر منفی خود قرار می‌دهد (Hauk et al, 2022). نتایج تحقیقات فراوانی نشان می‌دهد که ادراک عمومی از فساد بر اعتبار دولت تأثیرگذار است و تلاش‌های ضدفساد آسیب عدم اعتماد عمومی نسبت به دولت و سازمان‌های آن را کاهش می‌دهد. در این راستا، باید اقداماتی صورت پذیرد. این موارد باید در قالب سه نوع اقدام ظاهر شوند: (۱) تلاش‌های ضدفساد باید بیشتر به‌عنوان روشی مهم برای حفظ سلامت نهادهای دولتی و به‌عنوان روشی برای جلب حمایت اعتماد عمومی بهبود یابند، (۲) دولت باید تنوع را افزایش دهد. یعنی، تلاش‌ها را برای مهار فساد، نوآوری در سازوکارهای مبارزه با فساد و گسترش مشارکت عمومی در تلاش‌های مبارزه با فساد را بیش از پیش کند و (۳) تلاش‌های ضدفساد باید در قالب الگوها و استراتژی‌های مبارزه با فساد باشند تا بتوانند مؤثر و کارا باشند (Zhang et al, 2019). این پژوهش در راستای اقدام سوم یعنی طراحی مدل‌ها، الگوها و استراتژی‌های مبارزه با فساد است. بنابراین در بخش بعدی به چند الگو و استراتژی مهم در این زمینه اشاره می‌شود.

۲-۱. الگوها و استراتژی‌های مبارزه با فساد

برای چندین دهه تحقیقات فساد به طور عمده در مورد دلایل فساد و پیامدهای آن و نیز مطالعاتی در زمینه طبقه‌بندی و الگوهای پویای فساد متمرکز شده بود. از سال ۱۹۹۰ با گسترش ادبیات مبارزه با فساد، رویکردهای استراتژیک ملی در این زمینه

گسترش یافت. هربرتز^۱ (۱۹۹۸) شش استراتژی را برای مبارزه با فساد مشخص کرده است: استراتژی اقتصادی، آموزشی، فرهنگی، بوروکراتیک و سازمانی، سیاسی، سرکوب‌کننده و قضایی. یمانی دستا^۲ (۲۰۰۶) در رساله خود تحت عنوان طراحی استراتژی‌های مبارزه با فساد برای کشورهای در حال توسعه (مطالعه موردی: کشور اریتره) که برگرفته از پایان‌نامه دکتری وی است استراتژی‌های مبارزه با فساد را در ۴ حوزه تبیین می‌نماید، این ۴ حوزه عبارت‌اند از: اصلاحات بازار/ اقتصادی؛ اصلاحات بوروکراتیک/ اداری؛ اصلاحات ارتقای شفافیت/ پاسخگویی؛ و اصلاحات ارتقای پاسخگویی سیاسی (Huther & Shah, 2000). مونیکا دورهای^۳ (۲۰۰۵) در پایان‌نامه دکتری خود با عنوان "شاخص ارزیابی مبارزه با فساد: ضمن مرور تطبیقی از استراتژی‌های مبارزه با فساد ۱۵ کشور اروپای مرکزی و شرقی"، به ارائه شاخص‌هایی می‌پردازد که میزان جامعیت استراتژی‌های مبارزه با فساد در کشورها را در ۳ بازه زمانی ۱۹۹۵، ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳ اندازه‌گیری کند. تفاوت پژوهش مونیکا با پژوهش‌های گذشته در این است که آن‌ها بر روش‌های کیفی استوار بودند ولی در این پژوهش محقق به‌صورت کامل از روش‌های کمی استفاده کرده است. در قسمت اول این پژوهش، بر ۹ حوزه خط‌مشی‌گذاری تمرکز شده است که نمونه‌هایی از آن‌ها عبارت‌اند از: استراتژی مبارزه با فساد همه‌گیر، خط‌مشی‌های مبارزه با فساد، تأمین مالی احزاب سیاسی، پایش اموال، تعارض منافع، آزادی اطلاعات، تأمین و تدارک بخش عمومی، نظارت و کنترل مالی و معافیت و ایمنی. همچنین در بخش دوم، اقدامات مبارزه با فساد در زیر بخش‌های دولت بررسی می‌گردد که حوزه اجرایی، خدمات مدنی، قانون‌گذاری و امور قضایی را دربر می‌گیرد. رحمان و همکاران^۴ (۲۰۱۵) پیشنهاد می‌کنند که در مبارزه با فساد اداری، باید عوامل ذیل دخیل باشند: رهبری، اطلاعات مدیریت، مدیریت منابع، اقشار جامعه، مدیریت مشارکت ذی‌نفعان، مدیریت عملکرد و پیامدهای حاصله. در این صورت، شفافیت، پاسخگویی و صداقت در بین سازمان‌های بخش دولتی ارتقا پیدا خواهد کرد. می‌توان نتیجه گرفت، پرداختن به فساد مستلزم استفاده از یک رویکرد کلی نگرانه چندبعدی است که ضمن مطالعه گسترده و همه‌جانبه درباره تشخیص فراگیر دامنه فساد، پیامدهای آن را نیز بررسی نماید.

۲-۲. الگوی بومی مبارزه با فساد اداری ایران

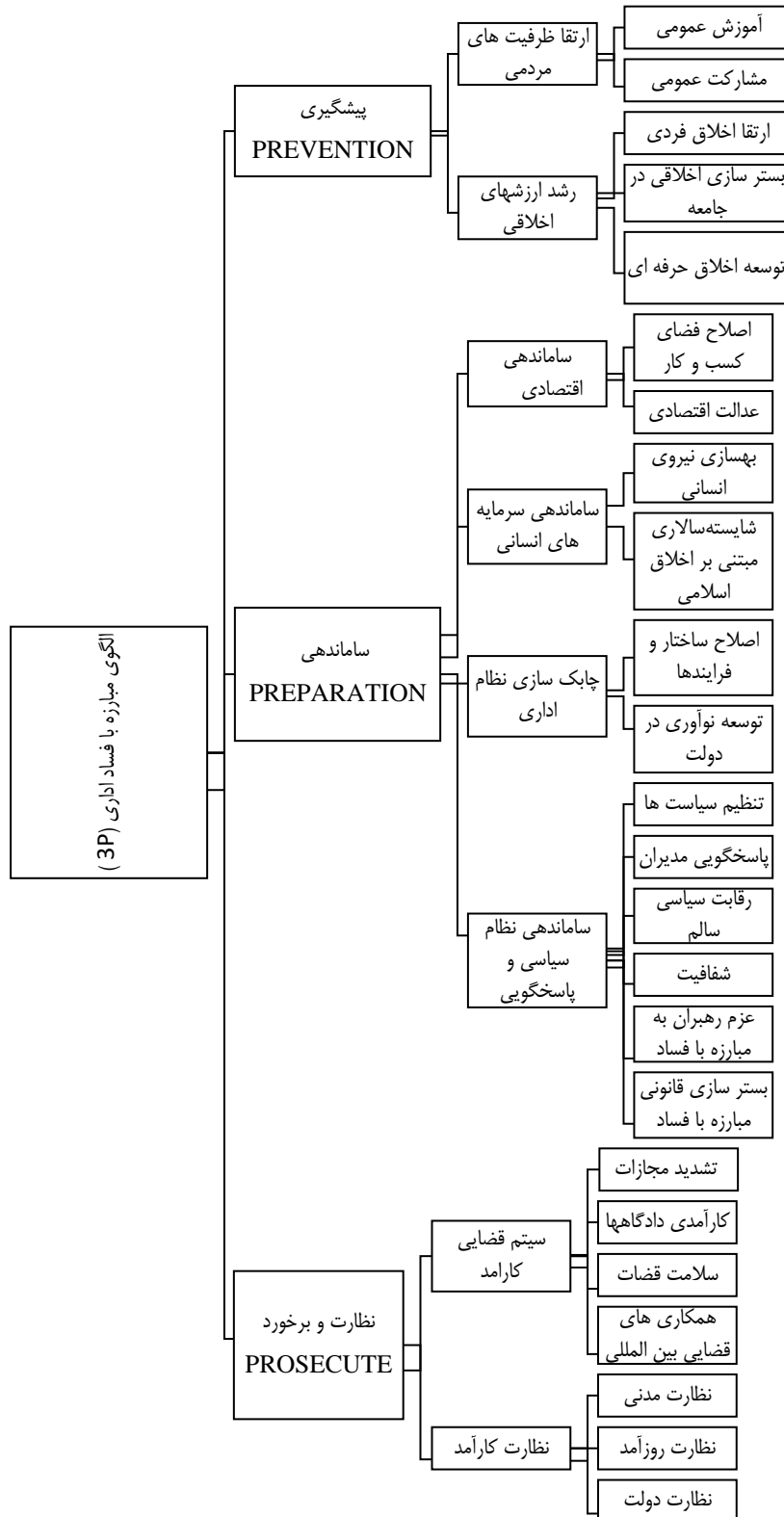
در کشور ایران مدل‌ها و الگوهای فراوانی برای مبارزه با فساد اداری وجود دارد که هر کدام به نحوی به این پدیده توجه داشته‌اند اما زرنندی و واعظی (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان "الگوی جامع مبارزه با فساد اداری بر مبنای محیط بومی ایران" الگویی ارائه می‌دهند که از جامعیت بالاتری نسبت به دیگر الگوها برخوردار است. منطق و رویکرد الگوی مذکور با الگوها و استراتژی‌های بین‌المللی اشاره شده در بخش الگوها و استراتژی‌های مبارزه با فساد هم‌خوانی و هم‌راستا می‌باشد یعنی الگوی مذکور مبتنی بر رویکرد فرآیندی ترسیم شده است.

1. Huberts

2. Yemane Desta

3. Monica Dorhoi

4. Rahman., et al

شکل ۱. الگوی بومی مبارزه با فساد اداری - منبع زرنیدی و واعظی (۱۳۹۸)

شمای کلی الگوی بومی مبارزه با فساد اداری ایران در شکل (۱) نمایان است. بعد پیشگیری به دو زیر معیار ارتقا ظرفیت های مردمی و رشد ارزش های اخلاقی تقسیم می شود و خود این زیر معیارها نیز به مؤلفه هایی تقسیم می گردند. بعد ساماندهی به

چهار زیر معیار ساماندهی اقتصادی، ساماندهی سرمایه های انسانی، چابک سازی نظام اداری و ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی تقسیم می گردد و هر کدام از این زیر معیارها به مؤلفه هایی تقسیم می گردند. بعد نظارت و برخورد به دو زیر معیار سیستم قضایی کارآمد و نظارت کارآمد تقسیم می گردد و نیز هر کدام به زیر مؤلفه هایی از یکدیگر تفکیک می شوند.

سؤال مطرح شده در این میان، ارجحیت مقوله های اصلی نسبت به یکدیگر و ارجحیت مقوله های فرعی نسبت به یکدیگر است. به واسطه این کار می توان پی برد بین مقوله های اصلی و فرعی چه تقدم و تأخیری وجود دارد. به همین سبب در این پژوهش سعی بر آن است تا با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، الگوی مذکور رتبه بندی شود. انجام این کار، به مجریان و کارگزاران دولتی کمک شایانی خواهد کرد تا اقداماتشان را بر مبنای اولویت های اصلی تنظیم نمایند.

۳. روش شناسی پژوهش

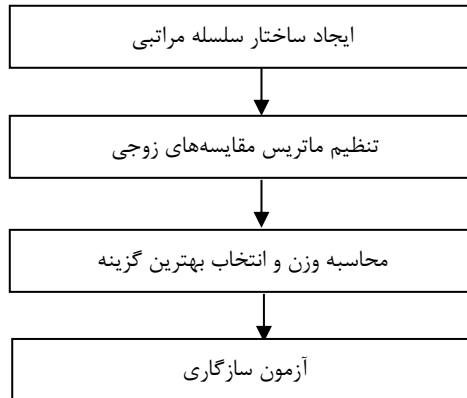
پس از تعیین و تنظیم موضوع تحقیق، پژوهشگر باید در فکر انتخاب روش تحقیق باشد. هدف از انتخاب روش تحقیق این است که مشخص کند، چه روش تحقیقی برای بررسی موضوعی خاص لازم است. به سبب اینکه نگرش، باورها و ارزش های افراد در مقطعی از زمان بررسی می شود، روش پژوهش توصیفی-پیمایشی است. جامعه پژوهش را خبرگان وزارت کشور، وزارت صنعت و وزارت دادگستری تشکیل می دهند. نمونه پژوهش به دو روش هدفمند و گلوله برفی انتخاب گردید. معیارهای خبرگی در روش هدفمند سه معیار: (۱) سابقه بیش از ۱۰ سال در دستگاه های اجرایی مذکور (۲) پست سازمانی مدیرکل و بالاتر از آن (۳) دارای تحصیلات مرتبط با موضوع یعنی رشته مدیریت، جامعه شناسی، اقتصاد، علوم سیاسی و حقوق باشد. در روش گلوله برفی معیار خبرگی را کسانی که در روش هدفمند انتخاب شده بودند، مشخص می کردند. به عبارتی، از خبرگان انتخاب شده در روش هدفمند خواسته می شد تا متناسب با سؤالات و هدف پژوهش خبرگانی را به پژوهشگران معرفی نمایند. در نهایت، تعداد ۲۵ خبره شناسایی و پرسش نامه بین آنان توزیع گردید. روش گردآوری داده ها، پرسش نامه است. متناسب باهدف موضوع پژوهش سؤالات به صورت مقایسات دوجه دو طراحی گردید. روش تجزیه و تحلیل داده ها استفاده از تکنیک فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) بوده است و با استفاده از نرم افزار Super Decision داده ها تجزیه و تحلیل شده اند.

۳-۱. فرایند تحلیل سلسله مراتبی

فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) یکی از معروف ترین فنون تصمیم گیری چندمنظوره است که اولین بار توسط توماس گل ساعتی در دهه ۱۹۷۰ ابداع گردید. در این روش، یک مسئله پیچیده به چندین قسمت کوچک تر و ساده تر تقسیم می شود و در هر قسمت اهمیت هر شاخص در ارتباط باهدف و همچنین اهمیت هر گزینه در ارتباط با هر شاخص به وسیله ماتریس وزن ها، وزن نهایی هر گزینه به دست آمده و گزینه ها بر اساس بیشترین مقدار وزن نهایی رتبه بندی می شوند (امیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۷).

۲-۲. مراحل روش تحلیل سلسله مراتبی

کاربرد عملی فرایند تحلیل سلسله مراتبی شامل چهار مرحله اساسی است. چنانچه این مراحل در دو فاز کلی طراحی سلسله مراتب و ارزیابی طبقه بندی شوند. مرحله اول در فاز طراحی و مراحل بعدی در فاز دوم یعنی فاز ارزیابی قرار می گیرند. مراحل روش تحلیل سلسله مراتبی در شکل (۲) مشخص شده است.

شکل ۲. مراحل روش تحلیل سلسله مراتبی (امیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۲-۳۱)

۱. ایجاد ساختار سلسله مراتبی برای مسئله
 برای ساختن سطوح سلسله مراتب باید سطوح مختلف و مرتبط بین اجزای تشکیل دهنده هر سطح با سطوح بالاتر و پایین تر مشخص گردد.

۲. تشکیل ماتریس های مقایسه زوجی
 پس از مشخص شدن ساختار سلسله مراتبی، باید ماتریس های مقایسه زوجی بر اساس نظر شخص تصمیم گیرنده تعیین گردد. این عمل، برای اجرا در هر سطح به صورت جداگانه انجام می گیرد. به طور کلی اگر تعداد گزینه ها و معیارها به ترتیب برابر m و n باشد، آنگاه ماتریس های مقایسه زوجی گزینه ها به صورت $m \times m$ و ماتریس مقایسه زوجی معیارها یک ماتریس $n \times n$ خواهد بود. در مقایسه گزینه i با گزینه j ، تعیین اهمیت i بر j به کمک یک از حالت های جدول (۱) است:

جدول ۱. مقیاس نه کمیتی برای محاسبه ارجحیت ها در مقیاسات (امیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۲)

مقدار عددی	عبارت زبانی برای تعیین ارجحیت
۹	ارجحیت یا اهمیت کامل و مطلق
۷	ارجحیت یا اهمیت خیلی قوی
۵	ارجحیت یا اهمیت قوی
۳	ارجحیت یا اهمیت کم
۱	ارجحیت یا اهمیت برابر
۸ و ۶، ۴، ۲	برای ترجیحات بین عبارتهای فوق

۳. محاسبه وزن عناصر در روش تحلیل سلسله مراتبی
 در روش تحلیل سلسله مراتبی، عناصر هر سطح نسبت به هر یک از عناصر سطح بالاتر به صورت زوجی مقایسه شده و وزن آن ها محاسبه می شود. این وزن ها را وزن نسبی می گویند. سپس با تلفیق وزن های نسبی، وزن های نهایی هر گزینه مشخص می شود. پس از تعیین ماتریس مقایسه زوجی، وزن نسبی عناصر محاسبه می شود. در این پژوهش از روش میانگین هندسی برای محاسبه وزن نسبی استفاده می گردد. در این

روش، ابتدا میانگین سطرها را توسط میانگین هندسی مولفه‌های هر سطح محاسبه کرده و ماتریس مربعی را به ماتریس ستونی تبدیل می‌کنیم، سپس ماتریس ستونی حاصل را نرمالیزه می‌کنیم.

۴. در شیوه (AHP) اهمیت محاسبه نرخ سازگاری در تأیید اولیه داده‌های مقایسات زوجی و استفاده از آنها در تصمیم‌گیری می‌باشد، زیرا در صورتی که نرخ ناسازگاری ۰.۱ بیشتر باشد، ماتریس داده‌های مقایسات زوجی از درجه اعتبار خیلی کمی برخوردار خواهد شد که تصمیم‌گیری زیر را سؤال خواهد برد (امیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۳-۳۱).

۳-۳. رتبه‌بندی و تعیین وزن ابعاد و مولفه‌های الگو بومی مبارزه با فساد اداری به روش همان‌طور که اشاره شد، پس از شناسایی متغیرهای مؤثر بر فساد اداری و زیر معیارهای تشکیل‌دهنده هر یک از متغیرهای مذکور و با استفاده از روش (AHP) به بررسی اهمیت نسبی این عوامل پرداخته شد. جدول (۲) مراحل محاسباتی اهمیت نسبی مقوله‌های ساماندهی را نشان می‌دهد. به‌منظور رعایت اصل اختصار از شیوه محاسبه دیگر مقوله‌های اصلی و فرعی ممانعت به عمل می‌آید؛ زیرا فرایند تجزیه و تحلیل به‌صورت مشابه با مقوله ساماندهی بوده است.

۳-۴. رتبه‌بندی و تعیین وزن زیر معیارهای ساماندهی

در این الگو هدف تعیین اهمیت نسبی هر یک از مقوله‌های اصلی و فرعی الگوی مبارزه با فساد اداری است؛ زیرا الگوی سه‌بعدی یک الگوی فرایندی در الگوهای مدیریت است در نتیجه رتبه‌بندی در ابعاد صورت نمی‌گیرد. به‌منظور تعیین اولویت و ضریب اهمیت هر یک از مقوله‌های اصلی و فرعی فوق، ابتدا چهار گزینه از دید تک‌تک پاسخگوها مورد مقایسه قرار می‌گیرند. جدول (۲) ماتریس مقایسه زوجی یکی از زیر معیارها از دیدگاه پاسخگوهای مختلف را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ماتریس مقایسات زوجی گزینه‌ها از دید پاسخگوهای مختلف

پاسخگوی آام	ساماندهی اقتصادی	ساماندهی سرمایه‌های انسانی	چابک‌سازی نظام اداری	ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی
ساماندهی اقتصادی	۱	A ₁₂	A ₁₃	A ₁₄
ساماندهی سرمایه‌های انسانی	A ₂₁	۱	A ₂₃	A ₂₄
چابک‌سازی نظام اداری	A ₃₁	A ₃₂	۱	A ₃₄
ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی	A ₄₁	A ₄₂	A ₄₃	۱

پس از رسم ماتریس در قطر اصلی آن عدد یک قرار می‌دهیم، زیرا هر شاخص، با خودش مقایسه می‌شود و برای پر کردن سایر آرایه‌ها با توجه به اهمیت نسبی هر عامل نسبت به عامل دیگر (از دید پاسخ‌دهندگان)، از داده‌های کمی به‌منظور پر کردن سایر آرایه‌ها،

استفاده می‌شود. بدین صورت مقادیر پایین قطر اصلی معکوس مقادیر بالای قطر اصلی هستند. پاسخگوی اول، پرسش‌نامه جدول (۲) را که بر اساس روش فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) طراحی شده، به صورت جدول (۳) تکمیل نموده است.

جدول ۳. اولویت بندی و تعیین درجه اهمیت عوامل اصلی مربوط به فساد اداری

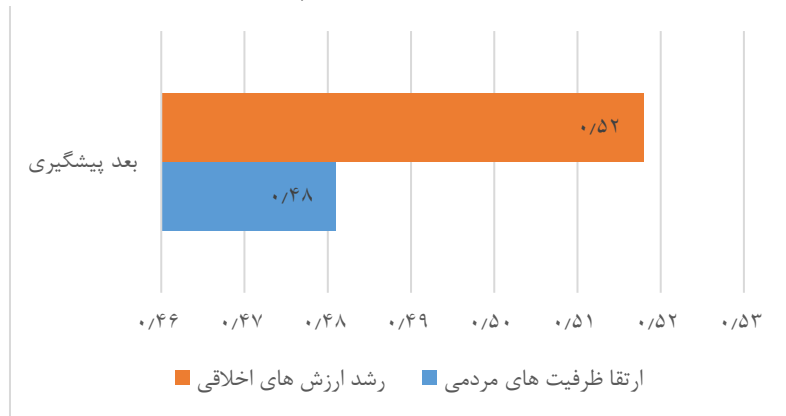
معیار	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	معیار
ساماندهی سرمایه‌های انسانی															*			ساماندهی اقتصادی
چابک‌سازی نظام اداری													*					ساماندهی اقتصادی
ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی															*			ساماندهی اقتصادی
چابک‌سازی نظام اداری										*								ساماندهی سرمایه‌های انسانی
ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی						*												ساماندهی سرمایه‌های انسانی
ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی				*														چابک‌سازی نظام اداری

بدین صورت، اولویت نسبی هر یک از مقوله‌ها از دید پاسخگوی اول به دست آمد که به ترتیب به صورت ۱- ساماندهی اقتصادی ۲- ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی ۳- ساماندهی سرمایه‌های انسانی ۴- چابک‌سازی نظام اداری است. به عبارت دیگر، از دید پاسخگوی اول ساماندهی اقتصادی در بین چهار زیر معیار ساماندهی مهم ترین عامل برای ساماندهی است. البته این ماتریس حاصل از پاسخ ۱ نفر از ۲۵ نفر پاسخ‌دهنده است. برای مقایسه این چهار شاخص ۲۵ ماتریس وجود دارد، لذا تحلیل سلسله مراتبی (AHP) در ابتدا این ماتریس‌ها را به یک ماتریس واحد تبدیل می‌کند (AHP گروهی). به منظور ترکیب جداول مقایسات زوجی تمامی پاسخگویان، استفاده از میانگین هندسی یکی از بهترین روش‌ها است. از آنجا که مقایسات زوجی، داده‌هایی به صورت «نسبت» ایجاد می‌کند و به علاوه معکوس بودن ماتریس مقایسه، استفاده از این روش را بیشتر موجه می‌سازد؛ زیرا میانگین هندسی خاصیت معکوس بودن را در ماتریس مقایسات زوجی حفظ می‌کند.

۵. یافته‌های پژوهش

۵-۱. رتبه‌بندی و تعیین وزن مقوله‌های پیشگیری

باتوجه به بررسی نظرات ۲۵ نفر نمونه و نتایج نرم افزار Super Decision مشخص شد که در بعد پیشگیری مقوله رشد ارزش‌های اخلاقی به نسبت ارتقا ظرفیت‌های مردمی از ارجحیت بیشتری برخوردار است.

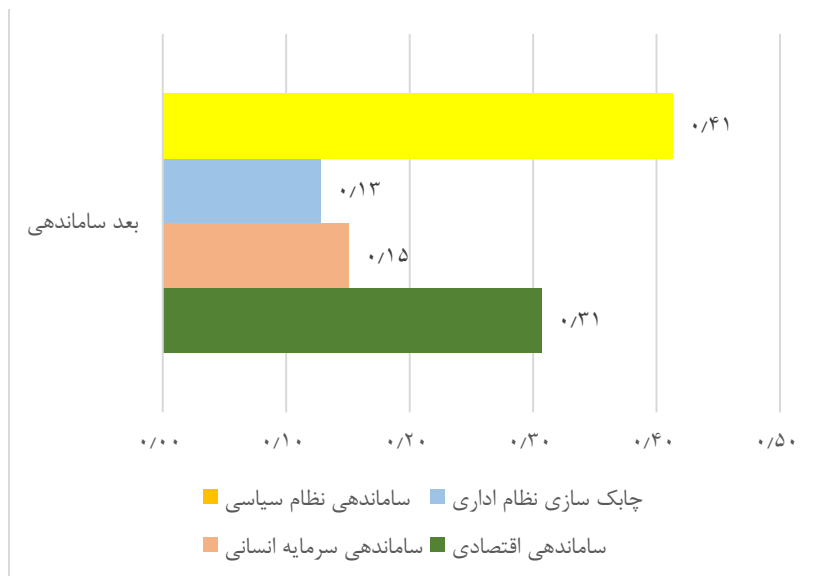

نمودار ۱. رتبه و وزن مقوله های پیشگیری

نرخ ناسازگاری در خصوص این مؤلفه برابر با ۰.۰۰ است که از ۰.۱ کوچک تر است پس می توان نتیجه گرفت که می-توان به مقایسه و رتبه بندی این دو مقوله اعتماد کرد. رتبه بندی و تعیین درجه اهمیت دیگر عوامل الگو بومی مبارزه با فساد اداری به شرح زیر است.

۲-۵. رتبه بندی و تعیین وزن مقوله های ساماندهی

بعد ساماندهی در الگو مبارزه با فساد اداری شامل ۴ مؤلفه است که مراحل پردازش مدل (AHP) به ترتیب طی شده و جدول مقایسات زوجی گزینه ها از دیدگاه خبرگان و میانگین هندسی برای انتخاب اولویت ها با توجه به نظرات کل نمونه و نتایج نرم افزار، بررسی شد که رتبه و وزن مولفه های مربوط به بعد ساماندهی در نمودار (۲) نشان داده شده است.

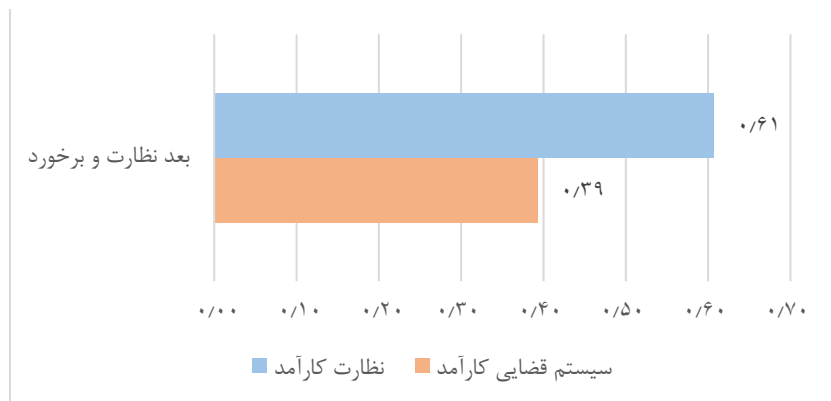
نمودار ۲. رتبه و وزن مقوله های ساماندهی

باتوجه به محاسبات انجام شده مشخص می شود، ساماندهی نظام سیاسی نسبت به ساماندهی اقتصادی دارای ارجحیت بیشتری است، ساماندهی اقتصادی نسبت به ساماندهی سرمایه انسانی دارای ارجحیت بیشتری است و ساماندهی سرمایه انسانی نسبت به چابک سازی نظام اداری دارای ارجحیت بیشتری است. نرخ ناسازگاری برابر

۰.۱۱ است که از ۰.۱ کوچک تر است و این نشان از آن دارد که می توان به نتایج رتبه بندی در خصوص مقوله های بعد ساماندهی اعتماد کرد.

۳-۵. رتبه بندی و تعیین وزن مقوله های نظارت و برخورد

بعد نظارت و برخورد شامل ۲ مقوله اصلی است که مراحل پردازش مدل (AHP) به ترتیب طی شده و جدول مقایسات زوجی گزینه ها از دیدگاه خبرگان و میانگین هندسی برای انتخاب اولویت ها باتوجه به نظرات کل نمونه و نتایج نرم-افزار، بررسی شد که رتبه و وزن مقوله های مربوط به بعد نظارت و برخورد در نمودار (۳) نشان داده شده است.

نمودار ۳. رتبه و وزن مقوله های نظارت و برخورد

باتوجه به محاسبات انجام شده مشخص می شود نظارت کارآمد نسبت به سیستم قضایی کارآمد از ارجحیت بیشتری برخوردار است. نرخ ناسازگاری برابر ۰.۰۰ است که از ۰.۱ کوچک تر و این نشان از آن دارد که می توان به نتایج رتبه-بندی در خصوص مقوله های بعد نظارت و برخورد اعتماد کرد.

۴-۵. رتبه بندی و تعیین وزن مقوله های فرعی ارتقا ظرفیت های مردمی و رشد

ارزش های اخلاقی

مقوله ارتقا ظرفیت های مردمی شامل ۲ مقوله فرعی و مقوله رشد ارزش های اخلاقی شامل ۳ مقوله فرعی است که مراحل پردازش مدل (AHP) به ترتیب طی شده و جدول مقایسات زوجی گزینه ها از دیدگاه خبرگان و میانگین هندسی برای انتخاب اولویت ها باتوجه به نظرات کل نمونه و نتایج نرم-افزار، بررسی شد در نتیجه رتبه و وزن مقوله های فرعی مربوط به هر یک از مقوله های اصلی بعد پیشگیری در نمودار (۴) قابل مشاهده است.

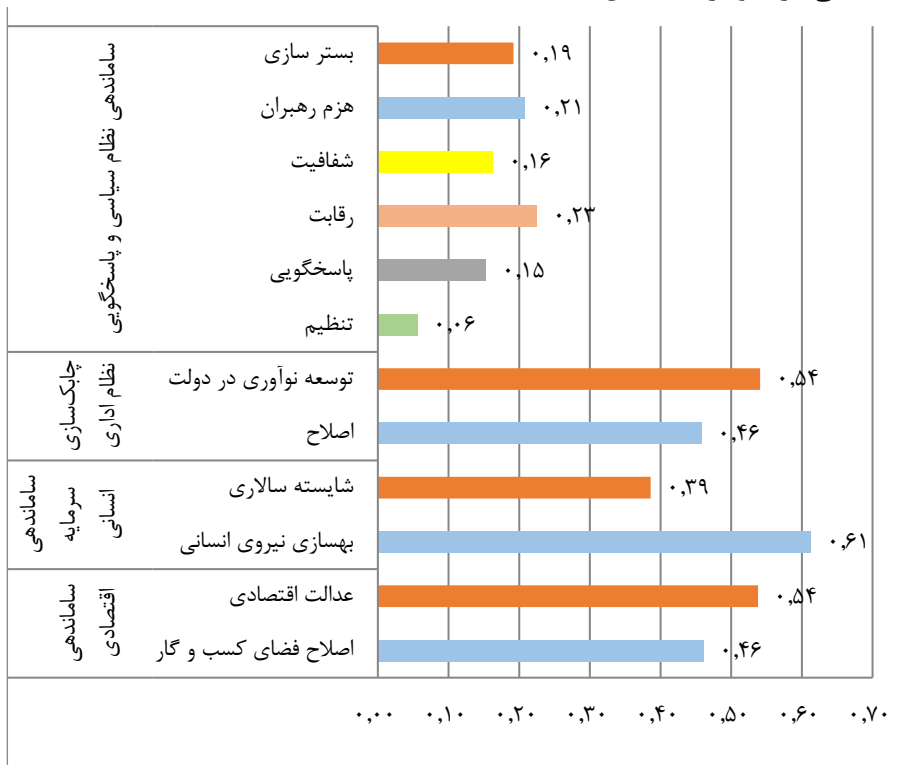
نمودار ۴. رتبه و وزن مقولات فرعی در مقوله های ارتقا ظرفیت های مردمی و رشد ارزش های اخلاقی

فصلنامه مدیریت دولتی تطبیقی | سال دوم | دوره ۲ | شماره ۲

باتوجه به محاسبات انجام شده مشخص می شود در بین مقوله های ارتقا ظرفیت های مردمی مشارکت عمومی در رتبه اول و آموزش عمومی در رتبه دوم قرار دارد. نرخ ناسازگاری برای ارتقا ظرفیت های مردمی برابر ۰.۰۰ است که از ۰.۱ کوچک تر است و این نشان دهنده معنی داری است. در خصوص مقوله های رشد ارزش های اخلاقی؛ ارتقا اخلاق فردی رتبه اول، بسترسازی اخلاقی در جامعه رتبه دوم و توسعه اخلاق حرفه ای در رتبه سوم قرار دارد، نرخ ناسازگاری برای مؤلفه رشد ارزش های اخلاقی ۰.۰۵۹ است که از ۰.۱ کوچک تر است و این نشان دهنده معنی داری است.

۵-۵. رتبه بندی و تعیین وزن مقوله های ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی،

چابک سازی نظام اداری، ساماندهی اقتصادی و ساماندهی سرمایه های انسانی مقوله ساماندهی اقتصادی شامل ۲ مقوله فرعی، مقوله ساماندهی سرمایه های انسانی شامل ۲ مقوله فرعی، مقوله چابک سازی نظام اداری شامل ۲ مقوله فرعی و در نهایت مقوله ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی شامل ۶ مقوله فرعی است که مراحل پردازش مدل (AHP) به ترتیب طی شده و جدول مقایسات زوجی گزینه ها از دیدگاه خبرگان و میانگین هندسی برای انتخاب اولویت ها باتوجه به نظرات کل نمونه و نتایج نرم افزار، بررسی شد که رتبه و وزن مقوله های مربوط به هر یک از مقوله های بعد ساماندهی در نمودار (۵) نشان داده شده است.

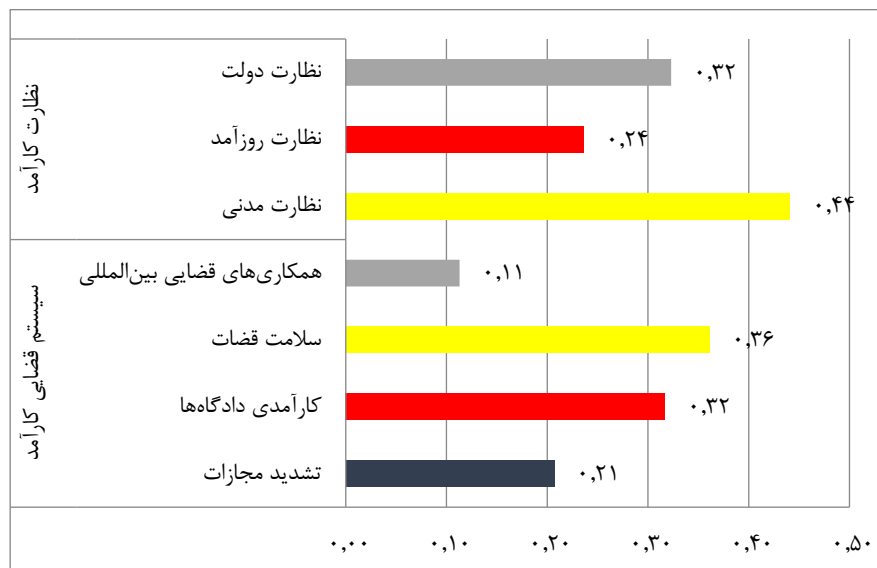
نمودار ۵. رتبه و وزن مقولات در مقوله های ساماندهی اقتصادی، ساماندهی سرمایه های انسانی، چابک سازی نظام اداری و ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی

باتوجه به محاسبات انجام شده مشخص می شود در خصوص مقوله های ساماندهی اقتصادی، عدالت اقتصادی رتبه اول و اصلاح فضای کسب و کار در رتبه دوم قرار می گیرند. نرخ ناسازگاری مقوله ساماندهی اقتصادی برابر ۰.۰۰ است که از ۰.۱ کوچک تر است. در خصوص مقوله های ساماندهی سرمایه های انسانی، بهبود نیروی انسانی رتبه اول و

شایسته‌سالاری مبتنی بر اخلاق اسلامی در رتبه دوم قرار دارد. نرخ ناسازگاری ساماندهی سرمایه‌های انسانی برابر ۰.۰۰ است که از ۰.۱ کوچک‌تر است. در خصوص مقوله‌های چابک‌سازی نظام اداری، توسعه نوآوری در دولت رتبه اول و اصلاح ساختار و فرایندها در رتبه دوم قرار دارد. نرخ ناسازگاری چابک‌سازی نظام اداری برابر ۰.۰۰ است که از ۰.۱ کوچک‌تر است. در خصوص مقوله‌های ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی، رقابت سیاسی سالم رتبه اول، عزم رهبران به مبارزه با فساد رتبه دوم، بسترسازی قانونی مبارزه با فساد رتبه سوم، شفافیت رتبه چهارم، پاسخگویی مدیران رتبه پنجم و در نهایت تنظیم سیاست‌ها در رتبه ششم و آخر قرار دارد. نرخ ناسازگاری نظام سیاسی و پاسخگویی برابر ۰.۰۲ است که از ۰.۱ کوچک‌تر است.

۵-۶. رتبه‌بندی و تعیین وزن مقوله‌های سیستم قضایی کارآمد و نظارت کارآمد

مقوله‌ها سیستم قضایی کارآمد شامل ۴ مقوله فرعی است و مقوله نظارت کارآمد شامل ۳ مقوله فرعی است که مراحل پردازش مدل (AHP) به ترتیب طی شده و جدول مقایسات زوجی گزینه‌ها از دیدگاه خبرگان و میانگین هندسی برای انتخاب اولویت‌ها با توجه به نظرات کل نمونه و نتایج نرم افزار، بررسی شد در نتیجه رتبه و وزن مقوله‌های مربوط به هر یک از مقوله‌های بعد نظارت و برخورد در نمودار (۶) نشان داده شده است.

نمودار ۶. رتبه و وزن شاخص‌های مؤلفه سیستم قضایی کارآمد و نظارت کارآمد

باتوجه به محاسبات انجام‌شده مشخص می‌شود در خصوص مقوله‌های نظارت کارآمد؛ نظارت مدنی رتبه اول، نظارت دولت رتبه دوم و نظارت روزآمد در رتبه سوم قرار دارند. نرخ ناسازگاری برای نظارت کارآمد برابر ۰.۰۱۷ است که از ۰.۱ کوچک‌تر است. در خصوص مقوله‌های سیستم قضایی کارآمد؛ سلامت قضات رتبه اول، کارآمدی دادگاه‌ها رتبه دوم، تشدید مجازات رتبه سوم و همکاری‌های قضایی بین‌المللی در رتبه چهارم قرار دارند، نرخ ناسازگاری برای سیستم قضایی کارآمد ۰.۰۲۵ است که از ۰.۱ کوچک‌تر است.

۶. نتیجه گیری

مبارزه با فساد اداری یکی از دغدغه های اصلی همه کشورها است. تجربه نشان داده است که هر کشور بر اساس شرایط، فرهنگ و وضع موجود خود این مهم را الزام می کند. پیشگیری در الگوی بومی مبارزه با فساد در کشور ایران به معنای کلیه اقداماتی اطلاق می شود که از بروز فساد اداری ممانعت به عمل می آورد. از منظر خبرگان در میان مقوله های بعد پیشگیری، رشد ارزش های اخلاقی در اولویت اول و ارتقای ظرفیت های مردمی در اولویت دوم قرار دارد. رشد ارزش های اخلاقی در مسئله فساد اداری به معنای در نظرآوری منفعت عمومی و پرهیز از منفعت شخصی است. ارزش های اخلاقی در معنای کلی عبارت از رعایت منافع عمومی و پرهیز از منفعت شخصی است. ارتقا اخلاق فردی بدین معنی است که انسان فارغ از رابطه با غیر در نظر گرفته می شود و صحبت از مسائل نفسانی انسان می شود. به عبارتی، انسان فارغ حرفه ای معین، مسئولیت افکار، نگرش و رفتار خود را به لحاظ درونی بر عهده می گیرد و در صدد است که از افکار، نگرش و رفتار منفی که بر خود و دیگران تاثیرگذار است، اجتناب ورزد. مانند بسیاری از کشورهای جهان، ارتقای ظرفیت های مردمی در امر مبارزه با فساد امری ضروری تلقی می شود. محیط و بوروکراسی اداری ایران علاقه و تمایلی به مشارکت های مردمی ندارد؛ به همین سبب است که سازمان های مردم نهاد در حوزه مبارزه با فساد تعدادشان اندک و علاقه به کنش جدی در این حوزه را ندارند. در نظام حکمرانی خوب یکی از عناصر کلیدی مشارکت های مردمی از طریق سازمان های مردم نهاد است که در کشور ایران به طور جدی به آنها توجه نشده است.

ساماندهی بعد دیگر مبارزه با فساد اداری است. ساماندهی بدین معنی است که برنامه ها و اقدامات باید به گونه ای باشد که وضع موجود را سروسامان بخشد. اولین و مهم ترین مسئله از منظر خبرگان در بعد ساماندهی، سامان دادن به وضعیت نظام سیاسی و پاسخگویی فعلی کشور است. در فضای سیاسی کشور رقابت سالم بین گروه های سیاسی وجود ندارد. به طور مثال به رغم تاسیس خانه احزاب، اقدام قابل توجهی به منظور سروسامان دادن فضای سیاسی کشور صورت نگرفته است و معمولاً گروه های سیاسی به واسطه تخریب و شایع پراکنی، عملکرد گروه های دیگر را زیر سؤال می برند. از یک سوء اذهان عمومی مشوش شده از سوی دیگر مستندات کافی برای شایع پراکنی ها وجود ندارد.

مقوله مهم بعدی عزم رهبران به مبارزه با فساد است. رهبر معظم انقلاب در انتخاب دولت مردان برای قوه مجریه کشور همواره تأکید داشته اند مردم به شخصی (دولتی) رأی می دهند که فسادزا باشد و در بیانیه گام دوم انقلاب صراحتاً به مبارزه با فساد تأکید جدی داشته اند. با این وجود، شیوه نامه اجرایی سرفصل و توصیه ۴ بیانیه گام دوم انقلاب (عدالت و مبارزه با فساد) در دستگاه یا نهادی مشاهده نمی شود. این نشان از آن دارد که مقامات و کارگزاران ارشد دولتی این موضوع را در دستور کار جدی خود قرار نداده اند.

از میان مقوله های بعد نظارت و برخورد، نظارت کارآمد در مقایسه با سیستم قضایی از منظر خبرگان با اهمیت تر تشخیص داده شده است. نظارت مدنی از میان مقوله های نظارت کارآمد مهم تر است. اهمیت مقوله نظارت کارآمد با اهمیت مقوله های بعد

پیشگیری همراستا است. همان طور که توضیح داده شد، در بعد پیشگیری به مشارکت سازمان های مردم نهاد توجه گردید و در این بعد باید به نظارت سازمان های مردم نهاد توجه شود. منظور از نظارت مدنی عمدتاً به نظارت سازمان های مردم نهاد برمی گردد زیرا حوزه مبارزه با فساد حوزه تخصصی است که عموم مردم شاید موضوعاتی را مصداق فساد در نظر نگیرند ولی متخصصان این حوزه آن را عیناً مصداق فساد تلقی کنند. در پایان باید گفت، اگرچه بهتر است این الگو مبتنی بر ساختار فرآیندی که دارد، به طور کامل پیاده سازی و اجرایی شود، اما توجه به مقوله های اصلی و اولویت دار هدفمند کردن و نتیجه محور کردن مبارزه ها در این عرصه را تسریع می کند. به عبارتی، تمرکز بر اولویت ها نتایج کوتاه مدت و اثرات بلندمدت و فراگیری به همراه خواهد داشت.

منابع و مآخذ

- Promotion of Administrative Integrity and Combating Corruption Act (2013). [In Persian].
- Non-intervention of state staff in public transactions Act (1958). [In Persian].
- Afzali, A. (2012). Official Corruption and Its Effect on Development: Causes and Solutions. *International Law Review*, 28(45), 235-264. doi: 10.22066/cilamag.2011.16961. [In Persian].
- Amiri, M; Darestani Farahani, A and Mahboub Ghodsi, M (2015). Multi-criteria decision making. Kian University Press. Tehran. Iran. [In Persian].
- Beesley, C., & Hawkins, D. (2022). Corruption, institutional trust and political engagement in Peru. *World Development*, 151, 105743. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2021.105743>.
- Chen, Z., Zhou, M., & Ma, C. (2022). Anti-corruption and corporate environmental responsibility: Evidence from China's anti-corruption campaign. *Global Environmental Change*, 72, 102449. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2021.102449>.
- Corrado, G., & Rossetti, F. (2018). Public corruption: A study across regions in Italy. *Journal of Policy Modeling*, 40(6), 1126-1139. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2018.01.001>.
- Demir, F., Hu, C., Liu, J., & Shen, H. (2022). Local corruption, total factor productivity and firm heterogeneity: Empirical evidence from Chinese manufacturing firms. *World Development*, 151, 105770. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2021.105770>.
- Frederick, Stapenhurst و Petter Langseth. (1997). The Role of Public Administration in fighting Corruption. *International Journal of Public Sector Management*, Vol. 10, No.5. <https://doi.org/10.1108/09513559710172131>.
- LaFree, G. & Morris. N. (2004). Corruption as a Global Social Problem. In G. Ritzer & T. Oaks (Eds.), *Handbook of Social Problems: A Comparative International Perspective* (pp. 600-618). Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9781412973526.n34>.
- Hauk, E., Oviedo, M., & Ramos, X. (2022). Perception of corruption and public support for redistribution in Latin America. *European Journal of Political Economy*, 102174. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2021.102174>.
- Huberts, L. W. (1998). What can be done against public corruption and fraud: Expert views on strategies to protect public integrity. *Crime, Law and Social Change*, 29(2), 209-224. <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1008348803253>.

- Köbis, N. C., Troost, M., Brandt, C. O., & Soraperra, I. (2019). Social norms of corruption in the field: social nudges on posters can help to reduce bribery. *Behavioural Public Policy*, 1-28. DOI:10.1017/bpp.2019.37.
- Lino, A. F., de Azevedo, R. R., de Aquino, A. C. B., & Steccolini, I. (2021). Fighting or supporting corruption? The role of public sector audit organizations in Brazil. *Critical Perspectives on Accounting*, 102384. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2021.102384>.
- Locatelli, G., Mariani, G., Sainati, T., & Greco, M. (2017). Corruption in public projects and megaprojects: There is an elephant in the room!. *International Journal of Project Management*, 35(3), 252-268. <https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2016.09.010>.
- Rahman, I. K. A., Ab Rahman, N. A., Azhar, Z., Omar, N., & Said, J. (2015). Management accounting best practices award for improving corruption in public sector agencies. *Procedia Economics and Finance*, 31, 503-509. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01192-2](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01192-2).
- Schram, A., Di Zheng, J., & Zhuravleva, T. (2022). Corruption: A cross-country comparison of contagion and conformism. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 193, 497-518. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.11.017>.
- Huther, J., & Shah, A. (2000). Anti-corruption policies and programs: a framework for evaluation (Vol. 2501). World Bank Publications.
- Dorhoi, M. (2005). Anti-corruption strategies and fighting corruption in Central and Eastern Europe. Michigan State University.
- Vasconcelos, M. O., & Cavique, L. (2021). Dataset for corruption risk assessment in a public administration. *Data in Brief*, 107768. <https://doi.org/10.1016/j.dib.2021.107768>.
- Desta, Y. (2006). Designing anti-corruption strategies for developing countries: A country study of Eritrea. University of north Carolina state.[Ph.D].
- Zarandi, S (2012). Designing a native model for combating corruption in Iran. Doctoral dissertation, Allameh Tabataba'i University of Tehran. [In Persian].
- Zarandi, S; Vaezi, R. (2019). Designing a Comprehensive Model for Anti-Corruption Based on the Native Environment in Iran. *Public Management Researches*. Volume 12, Issue 45 - Serial Number 45. Autumn 2019. Pages 85-108. Doi10.22111/JMR.2019.5141. [In Persian].
- Zhang, H., Song, Y., Tan, S., Xia, S., Zhang, H., Jiang, C., ... & Lv, Y. (2019). Anti-corruption efforts, public perception of corruption, and government credibility in the field of real estate: An empirical analysis based on twelve provinces in China. *Cities*, 90, 64-73. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.01.042>.